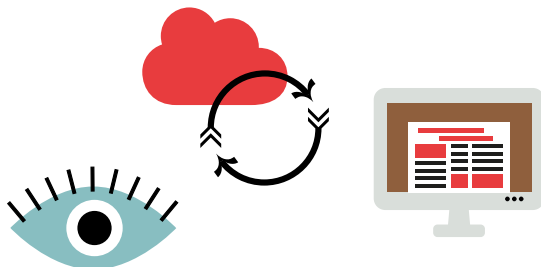

Ekspresówki

Karta wstępu

„Ekspresówki” to propozycje ćwiczeń i innych aktywności z zakresu edukacji dla pokoju (edukacji wielokulturowej, antydyskryminacyjnej, antyprzemocowej). Można je wykorzystywać w całości jako materiał w czasie zajęć wychowawczych, jako uzupełnienie zajęć przedmiotowych, podczas wyjazdów klasowych w celu integracji klasy. Można komponować z nich nowe zajęcia lub wykorzystać fragmenty ćwiczeń do budowania dobrych relacji pomiędzy dziećmi, młodzieżą, jak również między nauczycielami i nauczycielkami a młodzieżą. Warto również rozważyć przygotowanie cyklu zajęć, które wzajemnie się uzupełnią, tworząc autorski projekt nauczyciela, dostosowany do konkretnej grupy uczniów i aktualnych potrzeb edukacyjno-wychowawczych.

Realizacja niektórych scenariuszy wymaga od nauczyciela głębszego przygotowania i znajomości podstawowych pojęć z zakresu wielokulturowości, antydyskryminacji, edukacji antyprzemocowej. Potrzebna jest uważność, znajomość klasy/grupy, gotowość do dyskusji na trudne tematy.

„Ekspresówki” są częścią szerszego zestawu „Narzędziownik świadomego nauczyciela” (całość do pobrania ze strony www.goandact.org).

„Narzędziownik świadomego nauczyciela” jest projektem realizowanym przez Fundację Go’n’Act i współfinansowanym przez Gminę Wrocław (www.wroclaw.pl).

Jeśli nie zaznaczono inaczej „ekspresówki” zostały opracowane przez Zespół Fundacji Go’n’Act i są dostępne na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych 4.0 Międzynarodowe; CC BY-NC-ND 4.0 (creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.pl)
Pewne prawa zastrzeżone na rzecz Fundacji Go’n’Act..

Ekspresówki zaczerpnięte ze źródeł zewnętrznych są dostępne na zasadach określonych w źródle, z jakiego pochodzą.

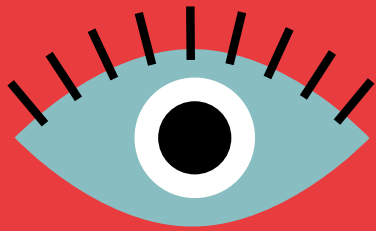
Więcej tytułów znajduje się
na stronie Fundacji Go’n’Act:

Fundacja
www.goandact.org

miasto spotkań
www.wroclaw.pl

A.

**Ćwiczenia o charakterze
antydiskryminacyjnym.**

Jacy jesteśmy

przed-
szkole

Cel narzędzia:

Budowanie postawy otwartości na różne kultury i zrozumienia, że inny nie znaczy gorszy i nie znaczy lepszy (znaczy po prostu inny). Zrozumienie, że wygląd zewnętrzny, kolor skóry, oczu, włosów nie określa tego, kto jaki jest. Ludzie różnią się od siebie, ale są rzeczy, które łączą nas wszystkich.

Przebieg zajęć:

- Nauczyciel(ka) prosi, aby dzieci usiadły po turecku w kręgu. Przekazuje jednemu dziecku dwa różne przedmioty, które dzieci będą mogły do siebie podawać (dwie piłeczki o różnych kolorach, dwie różne niewielkie maskotki, etc.).
- Pierwsze dziecko rzuca do drugiego wybranego dziecka najpierw jeden przedmiot i mówi: **„Jestem do Ciebie podobny, ponieważ ...”**, następnie podaje drugi przedmiot i mówi: **„Różnię się od Ciebie, ponieważ ...”**
- Nauczyciel(ka) zaznacza i następnie pilnuje, aby każde dziecko było wybrane tylko raz w trakcie rundy (ważne jest, aby każde dziecko mogło się wypowiedzieć – wskazało podobieństwa i różnice).
- Nauczyciel(ka) rozmawia z dziećmi zadając pytania:
 - Czy wszyscy jesteśmy tacy sami?
 - Czy ubieramy się tak samo?
 - Czy wyglądamy tak samo?
 - Czy podobają nam się te same rzeczy?

Podsumowanie:

Po zabawie nauczyciel(ka) może odnieść się do różnic w życiu dzieci z różnych zakątków świata (z wykorzystaniem różnych zajęć i obrazów zgodnych z Kodeksem, który został wydany w ramach „Narzędziownika świadomego nauczyciela”) podkreślając równocześnie, że wszystkie dzieci są też do siebie bardzo podobne: lubią się śmiać, bawić, chcą być kochane i akceptowane.

Powitanie

przed-
szkole

Cel narzędzia:

Budowanie postawy otwartości, akceptacja różnic międzykulturowych.

Przebieg zajęć:

- Nauczyciel(ka) zadaje dzieciom pytanie: „Jak witacie się z innymi/z mamą/koleżanką/kolegą/ze mną/z sąsiadem/z wujkiem/z ciocią?”
- Następnie zadaje pytanie: „Jak myślicie, czy wszyscy ludzie na świecie witają się tak samo?”
- Nauczyciel(ka) opowiada o sposobach witania się, pokazuje sposoby witania się w poszczególnych państwach. Dzieci mogą naśladować powitania.

Filipiny

Podczas powitania Filipińczycy wykonują piękny gest zwany Mano. Chwytają dłoń starszej osoby i delikatnym ruchem przykładają ją sobie do czoła. Gest ma na celu okazanie szacunku dla starszych.

Japonia

Japończycy witają się ukłonem. W zależności od sytuacji, długość trwania ukłonu i kąt pochylenia może się zmieniać.

Indie

Ludzie w Indiach w geście powitania wypowiadają słowo „Namaste”, podnoszą ręce na wysokość klatki piersiowej, łączą dłonie i kierują palce ku górze.

Tajlandia

Podobnie jak w przypadku Hindusów, tajskie powitanie zwane „wai” przypomina gest modlitewny, któremu towarzyszy lekkie pochylenie tułowia.

Nowa Zelandia

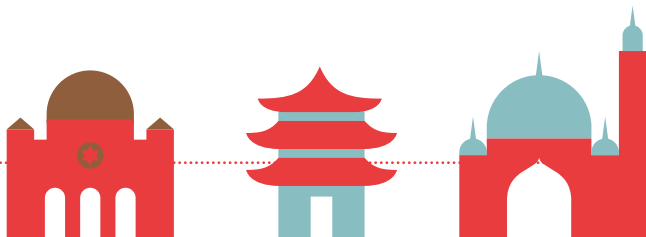
Ludzie mieszkający w Nowej Zelandii witają się tradycyjnym dla nich gestem – stykają się czołami i nosami jednocześnie.

Arabia Saudyjska

W Arabii Saudyjskiej na powitanie wszyscy używają zwrotu „salam alejkum”, czyli „pokój Wam”. Zwykle tym słowom towarzyszy „nosowy pocałunek” i objęcie ramienia drugiej osoby, podczas gdy ona obejmuje ramię przeciwne.

Tybet

W dawnych czasach Tybetańczycy w geście powitania wysuwali delikatnie język, aby pokazać, że nie są reinkarnacją bezlitosnego, tybetańskiego króla żyjącego w IX wieku, który miał notorycznie czarny język.

Cel narzędzia:

Budowanie postawy otwartości i zrozumienia, że inny nie znaczy gorszy i nie znaczy lepszy, znaczy po prostu inny. Zrozumienie, że wygląd zewnętrzny, kolor skóry, oczu, włosów nie określa tego, kto jaki jest. Ludzie różnią się od siebie, ale są rzeczy, które łączą nas wszystkich.

Przebieg zajęć:

- Nauczyciel(ka) pokazuje dzieciom swoją dłoń.
- Pyta czy wszystkie palce są identyczne? Czy może różnią się od siebie?
- Następnie opowiada im historię:

Kiedys palce mojej ręki zaczęły kłócić się między sobą, który z nich jest lepszy.

Palec wskazujący powiedział: „Uważam, że jestem najlepszym i najważniejszym palcem, bo jak ktoś pyta o drogę, mogę wskazać mu, w którym kierunku ma się udać. Gdyby nie ja, każdy by się gubił!”

Na to środkowy palec odpowiedział: „Ja jestem dłuższy od każdego z Was. Największy znaczy najlepszy.”

Palec serdeczny mu przerwał: „Oczywiście to ja jestem najważniejszy, bo noszę pierścionek zaręczynowy, albo obrączkę, noszę złoto, srebro, a nawet diamenty. Jestem najpiękniejszy.”

„Teraz moja kolej!” – odrzekł na to mały palec – „Może i jestem najmniejszy z Was, ale to ja potrafię dotrzeć tam, gdzie wy się nie dacie rady! No bo który z Was potrafi wylizywać czekoladę i inne pyszności ze ścianek słoików, misek i garnków tak dokładnie jak ja?”

Na to wszystko odezwał się kciuk: „Jestem kciukiem – nie nazywają mnie nawet palcem, ale czy beze mnie moglibyście przytrzymać ołówek, otworzyć zamek w kurtce, obrać banana albo umyć zęby? Byłoby Wam trudno wykonać te czynności. Ja również nie poradziłbym sobie tak dobrze bez Waszej pomocy. Wszyscy siebie potrzebujemy. Żaden palec nie jest lepszy od drugiego. Jesteśmy tak samo ważni. A teraz uściśnijmy dłonie i pamiętajmy, że potrzebujemy siebie nawzajem, żeby być najlepszą ręką, na jaką nas stać.”

- Nauczyciel(ka) ścisła dłoń jednego dziecka i prosi go, żeby podał uścisk kolejnej osobie, która poda uścisk dalej (aż do końca).
- Nauczyciel(ka) zadaje dzieciom pytania:
 - Dlaczego niektóre z palców myślały, że są lepsze od innych?
 - Jak udało się kciukowi zakończyć kłótnie, co takiego powiedział?
 - Czy kiedykolwiek czuliście i czuliście się mniej ważne/ważniejsze od kogoś w szkole/domu?
 - Jak możemy pomóc komuś w szkole/domu, kto czuje się „mniej ważny”?
 - Jak się czujemy, kiedy ktoś nam pomaga, albo my komuś pomagamy?
- Nauczyciel(ka) podkreśla, że podobnie jak z ręką, jest z ludźmi na świecie. Każdy jest inny, umie robić co innego, ma inne talenty i każdy jest potrzebny i ważny. Ludzie powinni sobie pomagać i nikt nie powinien być odrzucony tylko dlatego, że np. wygląda inaczej.

Cel narzędzia:

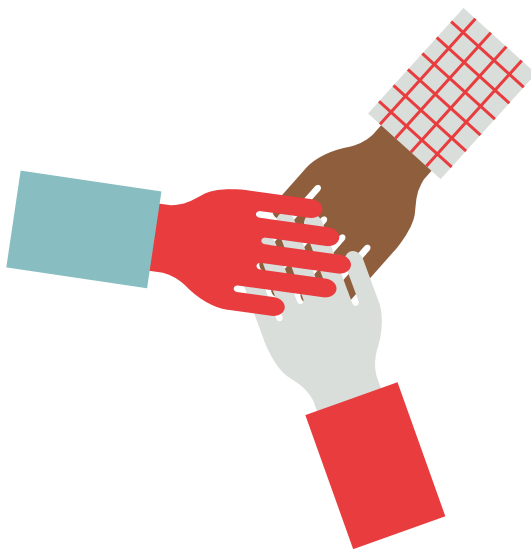
Pozytywna akceptacja różnic. Zrozumienie, że inny nie znaczy gorszy i nie znaczy lepszy (znaczy po prostu inny). Uświadomienie zalet wynikających z różnorodności: rozwijamy się lepiej, pracujemy lepiej, świat jest ciekawy i kolorowy. Zrozumienie, że wygląd zewnętrzny, kolor skóry, oczu, włosów nie określa tego, kto jaki jest. Ludzie różnią się od siebie, ale są rzeczy, które łączą nas wszystkich.

Przebieg zajęć:

- Dzieci i nauczyciel(ka) kładą ręce na podłodze i porównują je: które są największe? które najciemniejsze? najbardziej piegowate? itp. Rozmawiają o tym, że wszystkie ręce są wspaniałe, bo dzięki nim możemy robić różne rzeczy (dzieci zastanawiają się jakie).
- Warto uzupełnić o komentarz, że nawet jak ręce nie są sprawne, to taka osoba sobie radzi, np. przy pomocy rąk mamy/taty/brata/siostry/kolegi/koleżanki/nauczyciela albo specjalnego sprzętu.

Podsumowanie:

Praca plastyczna: dzieci odrysowują swoje ręce na papierze (samodzielnie lub przy pomocy nauczyciela, jeśli jest taka potrzeba), następnie kolorują, ozdabiają je w wybrany sposób (można pokazać fotografię dłoni, gdzie na szczególne okazje zdobi się je henną, farbami np. Indie). Nauczyciel przygotowuje wystawę prac.

Dzieci, które...

przed-
szkole

Cel narzędzia:

Budowanie postawy otwartości na różne kultury i zrozumienia, że inny nie znaczy gorszy i nie znaczy lepszy (znaczy po prostu inny). Zrozumienie, że wygląd zewnętrzny, kolor skóry, oczu, włosów nie określa tego, kto jaki jest. Ludzie różnią się od siebie, ale są rzeczy, które łączą nas wszystkich.

Przebieg zajęć:

- Dzieci siadają po turecku w kole.
- Nauczyciel(ka) zadaje dzieciom serię pytań. Dzieci, których odpowiedź jest twierdząca – wstają, dzieci, których odpowiedź jest przecząca – siedzą.
- Przykładowe pytania: kto:
 - jest dziewczynką/chłopcem
 - chodzi do przedszkola
 - jest człowiekiem
 - ma 4/5/6 lat
 - ma długie/krótkie włosy
 - ma niebieskie/brązowe/zielone oczy
 - lubi czekoladę/banany ...
 - lubi jeździć na rowerze/rysować/gry komputerowe...
 - lubi się bawić/śmiać
 - chce, żeby ktoś go kochał,
 - kocha kogoś w swoim domu,
 - chce być szczęśliwy
 - itp.
- Nauczyciel(ka) rozmawia z dziećmi na temat tego co nas łączy i co nas różni. Pyta, co łączy wszystkie dzieci na świecie? (chęć zabawy, szczęścia, radości, bezpieczeństwa...), A co je różni?

»» Wskazówki:

Ważne jest, aby wśród zadawanych pytań były takie, które dotyczą wszystkich dzieci. Nie zadajemy też pytań typu „ma...” o rzeczy materialne.

Podsumowanie:

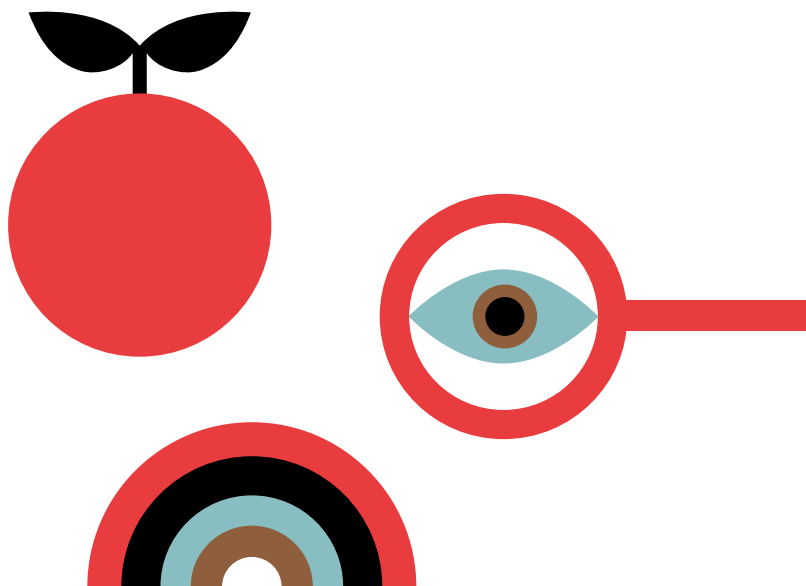
Nauczyciel(ka) rozmawia z dziećmi na temat tego co nas łączy i co nas różni. Pyta, co łączy wszystkie dzieci na świecie? (chęć zabawy, szczęścia, radości, bezpieczeństwa...), a co je różni?

Cel narzędzia:

Budowanie postawy otwartości i zrozumienia, że inny nie znaczy gorszy i nie znaczy lepszy (znaczy po prostu inny). Zrozumienie, że wygląd zewnętrzny, kolor skóry, oczu, włosów nie określa tego, kto jaki jest. Ludzie różnią się od siebie, ale są rzeczy, które łączą nas wszystkich.

Przebieg zajęć:

- Do tego ćwiczenia potrzebnych będzie kilka jabłek (około czterech sztuk, np. jeżeli będą podawane na podwieczorek). Najlepiej wybrać owoce w różnych kolorach i o różnej wielkości, ale nie jest to konieczne.
- Nauczyciel(ka) pokazuje dzieciom jabłka. Pyta czy są identyczne. Czy mają taką samą skórę? Długość ogonka? Może któreś jabłko nie ma go wcale?
- Następnie przekrawa jabłka na pół i pokazuje, że w środku jabłka są takie same, mają jasny miąższ, pestki.
- Nauczyciel(ka) mówi, że różnimy się wyglądem, ale wszyscy potrzebujemy miłości, bezpieczeństwa, wszyscy chcemy się bawić, śmiać, być szczęśliwymi. Bez względu na wygląd wszyscy są ludźmi i w związku z tym, mają te same podstawowe potrzeby i marzenia bycia szczęśliwym.

Kasztany

przed-
szkole

Cel narzędzia:

Budowanie postawy otwartości na różne kultury i zrozumienia, że inny nie znaczy gorszy i nie znaczy lepszy (znaczy po prostu inny). Zrozumienie, że wygląd zewnętrzny, kolor skóry, oczu, włosów nie określa tego, kto jaki jest. Ludzie różnią się od siebie, ale są rzeczy, które łączą nas wszystkich.

Przebieg zajęć:

- Do tego ćwiczenia będą potrzebne kasztany lub żołądździe w takiej liczbie, ile jest dzieci. Nauczyciel(ka) daje każdemu dziecku kasztana. Prosi, aby dokładnie mu się przyjrzało i znalazło coś, co ma tylko jego kasztan (kształt, kolor, wgniecie, rysę itp.). Prosi też, żeby każde dziecko dokładnie zapamiętało, jak wygląda jego kasztan, żeby móc go później odnaleźć. Następnie dzieci wrzucają swoje owoce do pojemnika, a nauczyciel(ka) wysypuje je na podłogę i prosi, aby dzieci odnalazły swój kasztan.
- Nauczyciel(ka) zadaje dzieciom pytania typu:
 - Czy zapamiętanie cech kasztana pomogło odnaleźć go wśród innych?
 - Co by się stało, gdyby wszystkie kasztany były identyczne?
 - Co by było, gdyby wszyscy ludzie wyglądali identycznie?

Podsumowanie:

Nauczyciel(ka) podkreśla jak bardzo ważne i dobre jest to, że świat jest tak różnorodny.

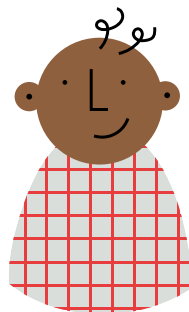
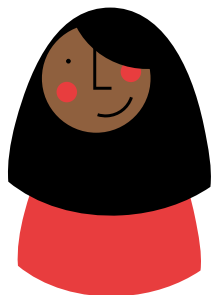

Cel narzędzia:

Budowanie postawy otwartości na różne kultury i zrozumienia, że inny nie znaczy gorszy i nie znaczy lepszy (znaczy po prostu inny). Zrozumienie, że wygląd zewnętrzny, kolor skóry, oczu, włosów nie określa tego, kto jaki jest. Ludzie różnią się od siebie, ale są rzeczy, które łączą nas wszystkich.

Przebieg zajęć:

- Nauczyciel(ka) rozdaje dzieciom kolorowe kredki i kartki A4, na których narysowany jest obrys głowy (najlepiej, gdyby kształty głów były w różnych kolorach skóry). Następnie mówi dzieciom, że będzie im mówiła po kolei co mają robić. Nauczyciel(ka) prosi, aby dzieci:
 - dorysowały włosy;
 - dorysowały oczy;
 - dorysowały nos;
 - dorysowały buzię;
 - dorysowały szyję;
 - dorysowały tułów;
 - dorysowały ręce i dłonie;
 - dorysowały nogi i stopy;
- Następnie prosi, aby położyły wszystkie rysunki obok siebie. Pokazuje, że mimo iż prosiła ich, aby narysowały te same rzeczy, ich rysunki się różnią. Nawiązuje do tego, że ludzie też się różnią, chociaż wszyscy mamy (i tu wymienia części ciała: ręce, nogi....).

Mapa baśni – Baśnie nie z tego miasta

przed-
szkole

SP
1–3

Cel narzędzia:

Budowanie otwartości wobec przedstawicieli innych kultur. Publikacja „Baśnie nie z tego miasta” jest narzędziem do edukacji międzykulturowej, które wyjaśnia podobieństwa i różnice między kulturami, rozbudza ciekawość i buduje otwartość. Książka pokazuje bogactwo i różnorodność korzeni mieszkańców Wrocławia jako wartości samej w sobie.

Przebieg zajęć:

Książka „Baśnie nie z tego miasta. Opowieści wrocławskich dzieci.” zawiera 12 baśni przekazanych przez 12 rodzin mieszkających we Wrocławiu, różniących się pochodzeniem etnicznym, narodowym, religią (baśnie: japońska, azerska, ukraińska, palestyńska, romska, francuska, niemiecka, czeska, amerykańska, polska, kameruńska, hinduska).

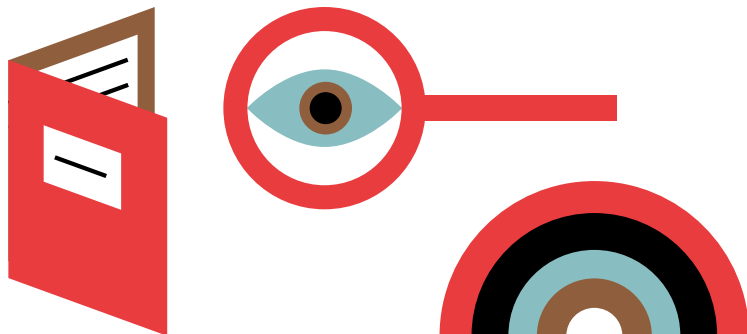
Jej głównymi bohaterami są pochodzące z tych rodzin dzieci, które występują w podwójnej roli: zarówno narratorów baśni, jak i „przewodników” po danej kulturze.

- Jeżeli w sali jest mapa świata, zaznaczamy na niej miejsca akcji poszczególnych baśni.
- Za każdym razem inne dziecko wybiera bajkę (i kraj, z którego pochodzi) i pokazuje kraj na mapie.
- Po przeczytaniu nauczyciel(ka) pyta, co się dzieciom w tej baśni podobało. Rozmawia o uczuciach, jakie towarzyszyły bohaterom. Jakie kraje poznały dzieci słuchając baśni?

Link do baśni wydanych przez Stowarzyszenie Nomada:

https://issuu.com/stow.nomada/docs/basnie_nie_z_tego_miasta

Kolorowe kredki

przed-
szkole

SP
1–3

Cel narzędzia:

Pozytywna akceptacja różnic. Zrozumienie, że inny nie znaczy gorszy i nie znaczy lepszy (znaczy po prostu inny). Uświadomienie zalet wynikających z różnorodności: rozwijamy się lepiej, pracujemy lepiej, świat jest ciekawy i kolorowy. Zrozumienie, że wygląd zewnętrzny, kolor skóry, oczu, włosów nie określa tego, kto jaki jest. Ludzie różnią się od siebie, ale są rzeczy, które łączą nas wszystkich.

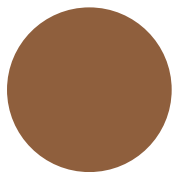
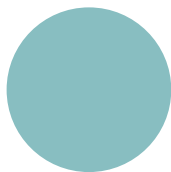
Przebieg zajęć:

- Na zajęciach kreatywnych, na których dzieci będą malować obrazki, gdzie występują ludzkie postaci, utwórz trzy (lub więcej) grup kredek, z których jedna grupa kolorów ma być użyta przez dzieci do namalowania skóry (reszta grup kredek jest dowolna).

Przykład: Dzieci mają za zadanie namalować obrazek pod tytułem „Smoki i ich opiekunowie”. Nauczyciel(ka) przygotowuje cztery grupy kredek:

- jedną do malowania smoków,
 - jedną do malowania części ciała ludzi (opiekunów smoków),
 - jedną do malowania ubrań opiekunów smoków,
 - jedną do malowania tła (tego co na około – elementy przyrody, budynki, itd.).
- W grupie kredek do malowania skóry umieść różne kolory odwzorowujące różnorodność ludzi (od blade różowych do bardzo ciemnobrązowych). Obserwuj, jakie kolory wybierają dzieci i zachęcaj je do korzystania z całej palety.
 - Zwykle dzieci odruchowo wybierają kolor brzoskwinowy (otaczają ich ludzie, lalki, postacie książkowe o takim kolorze skóry). Stworzenie kupki kredek o różnych odcieniach samo w sobie jest zachętą do sięgania po różne kolory.

UWAGA: Ćwiczenie możesz powtarzać co jakiś czas (np. co 3 miesiące). Obserwuj, czy samoistne sięganie przez dzieci po różne kolory się zmienia.

Gramy! Międzykulturowe gry podwórkowe

przed-
szkole

SP
1–6

Cel narzędzia:

Budowanie otwartości wobec przedstawicieli innych kultur. Wykorzystanie zbioru gier i zabaw z różnych kręgów kulturowych (Syria, Pakistan, Ukraina, Kazachstan, Holandia, Irak, Afganistan, Indie, Ekwador oraz Rumunia) jako aktywności z zakresu edukacji międzykulturowej. Zabawa jest najlepszym sposobem na pokazanie najmłodszym uczniom różnorodności i bogactwa kultur innych regionów.

Przebieg zajęć:

Publikację „Gramy! Międzykulturowe gry podwórkowe” proponujemy wykorzystywać w edukacji międzykulturowej w następujący sposób:

- Nauczyciel(ka) wybiera jeden z krajów, z którego pochodzi wybrany bohater publikacji (np. Indie) i pokazuje na mapie, w jakie miejsce uczniowie się wybierają.
- Opowiada krótko o danym kraju, jego kulturze, zwyczajach, języku, prezentuje muzykę danego kraju.
- Nauczyciel(ka) przedstawia krótką historię wybranego mieszkańca Wrocławia (wywiady z mieszkankami i mieszkańcami Wrocławia, którzy Polskę wybrali na swój nowy dom są zawarte w publikacji).
- Nauczyciel(ka) przedstawia grę prezentowaną przez osobę z danego kraju, wprowadza uczniów w zasady gry, a następnie dzieci uczestniczą w zabawie.

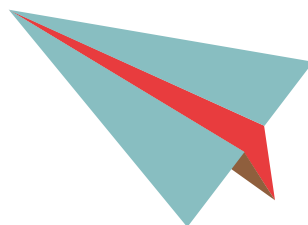
Uwaga:

Uczniowie starszych klas mogą zorganizować dzień gier z różnych stron świata dla młodszych uczniów.

Link do broszury:

http://goandact.org/wp-content/uploads/2018/12/GRAMY_Broszura_S.pdf

Dzieci na świecie: inni, a tacy sami

SP
1-3

1/2

Cel narzędzia:

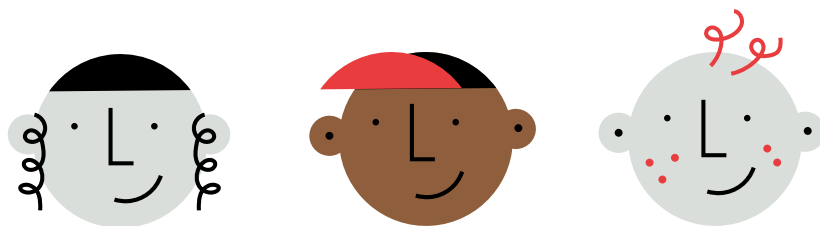
Budowanie postawy otwartości na różne kultury i zrozumienia, że inny nie znaczy gorszy i nie znaczy lepszy (znaczy po prostu inny). Uświadamianie zalet wynikających z różnorodności: rozwijamy się lepiej, pracujemy lepiej; świat jest ciekawy i kolorowy. Zrozumienie, że wygląd zewnętrzny, kolor skóry, oczu, włosów nie określa tego, kto jaki jest. Ludzie różnią się od siebie, ale są rzeczy, które łączą nas wszystkich.

Przebieg zajęć:

- Nauczyciel(ka) pyta dzieci, jak wygląda ich dzień, co robią rano, przed południem, po południu, wieczorem. Powtarza odpowiedzi dzieci, np.: „Rano myjecie zęby, jecie śniadanie, ubieracie się”, itp.
- Nauczyciel(ka) mówi, że ostatnio wysłuchała opowieści o tym, jak wygląda dzień innych dzieci z różnych stron świata i że chętnie im o tym opowie. (Materiał pomocniczy z treścią opowiadań znajduje się na następnej stronie.)
- **I wariant:** Opowiadając nauczyciel(ka) zatrzymuje się przy czynnościach jakie wykonuje bohater opowieści i pyta: „Czy podobnie tak jak Wy, czy może inaczej?”. Ważne jest, aby dzieci zauważyły zarówno podobieństwa, jak i różnice. Nauczyciel(ka) zawsze podkreśla, że różnice są ciekawe i pokazuje je w pozytywnym świetle.
- **II wariant:** Prowadzący(-a) wysłuchując odpowiedzi dzieci na temat tego, jak wygląda zazwyczaj ich dzień, rysuje na tablicy/kartkach symbole przedstawiające daną czynność, np. śniadanie, ubrania, budynek przedszkola. W momencie czytania, jeżeli bohater(-ka) opowiadania wykonuje taką samą czynność, jakiej symbol jest narysowany, nauczyciel(ka) prosi wybrane dziecko, aby ją zakreśliły.
- Nauczyciel(ka) przedstawia bohatera opowieści, pokazuje na mapie, gdzie się znajduje, jak również jak daleką drogę musielibyśmy pokonać, aby tam dojechać.

Podsumowanie:

Nauczyciel/ka zadaje pytanie: Jak wiele zajęć, ulubionych rzeczy łączy Was z bohaterami opowiadań?

Dzieci na świecie: inni, a tacy sami

2/2

SP
1-3

Materiał pomocniczy nr 1. Opowiadania:

1. Muluken z Etiopii

Nazywam się Muluken i mam 7 lat. Mieszkam w wiosce zwanej Gerba Sefer, która jest położona wysoko w górach, w Etiopii. Mój dom jest zrobiony z ziemi oraz drewna i jest otoczony drzewami. Jestem otoczona moją rodziną, która mieszka obok mnie w domach zwanych „związkiem”. Mieszkam z tatą, mamą, moją starszą siostrą Esketsenaf i moją młodszą siostrą Mekdes. Moja babcia również mieszka z nami. Babcia jest wyjątkowa, ponieważ gotuje dla nas wszystkich i dba o nasz dom. Moja mama pracuje jako nauczycielka w szkole, która znajduje się 20 kilometrów od naszego domu, a mój tata prowadzi swój sklep z warzywami. Mój wujek i jego rodzina mieszkają w tym samym „związku” domów, co ja. Spotykamy się codziennie. Moja kuzynka Zebawork jest dla mnie jak starsza siostra. Chodzę do przedszkola. Każdego dnia po śniadaniu chodzę tam z moją siostrą. Dojście zajmuje nam około 15 minut. Jestem w przedszkolu od 7.30 rano do 14.00. Kiedy wracam do domu bawię się z kuzynką w moją ulubioną grę i bawimy się w „sklep”. Gramy także w grę zwaną „Segne maksegno”, co znaczy „poniedziałek i wtorek”. Jest to rodzaj gry w klasy. Później idę do sklepu mojego taty i pomagam mu, np. układam owoce albo warzywa. Potem wracam z tatą do domu i jemy wspólnie kolację, którą przygotowała moja mama. Zawsze myjemy ręce przed jedzeniem. A po kolacji pomagam mamie sprzątnąć ze stołu. Przed pójściem spać, lubię rysować. Lubię też przytulać się do mojej mamy przed snem, a ona wtedy pije gorącą herbatę.

2. Sasza z Syberii

Nazywam się Sasza. Mam 8 lat i mieszkam w krainie zwanej Syberią, która znajduje się na terenie Rosji. Syberia zajmuje bardzo duży obszar, ale mieszka w niej niewielu ludzi, ponieważ w zimie jest tutaj bardzo zimno. Dlatego właśnie muszę ubierać się bardzo ciepło. Mieszkam z moją mamą i ojczymem, moim bratem Vanya (Wanią) oraz moją młodszą siostrą Yulya (Julią). Moja babcia, którą nazywamy Babuszką, także mieszka z nami. Mam dwa zwierzątka – kota Pushok (co znaczy Puszysty) oraz psa Filka. Mojego ojczyma z powodu pracy często nie ma w domu i od kiedy jestem najstarszym chłopcem w domu, dużo pomagam. Każdego poranka wstaję bardzo wczesnie. Pomagam w opiece nad Yulyą, bawię się z nią. Zimą pomagam przy odśnieżaniu drogi do domu i przynoszę drobne drewno, żeby rozpalić w kominku, który ogrzewa nasz dom. Chodzę do szkoły, która nie jest daleko. Często biegnę do niego, tak by wyprzedzić pozostałe dzieci. W mojej grupie jest 14 dzieci. Lubię słuchać bajek, a podczas przerw grać w „berka” i „ciuci babkę”. W szkole jestem do 15:00, wracam do domu i jem obiad. W szczególności lubię naleśniki z dżemem. Życie na Syberii jest różne latem i zimą. W zimie, moją ulubioną zabawą jest robienie domku ze śniegu razem z Vanyą. Ulepienie domku ze śniegu zajmuje prawie cały dzień. Kocham lato na Syberii. Pomagam, idąc z mamą, ojczymem i bratem, zbierać kwiaty rumianku, które rosną na polach. Używa się ich do robienia herbaty i leków. Kwiaty rumianku wyglądają pięknie, a wokół nich latają motyle i pszczoły. Latem lubię także zbierać i jeść jagody oraz grzyby, które znajduje pomiędzy jodłami.

Mission impossible?

SP
1-8

szkoła
średnia

Cel narzędzia:

Poszerzenie wiedzy na temat innych kultur. Budowanie postaw otwartości i akceptacji.

Przebieg zajęć:

UWAGA: To złożone ćwiczenie, które można przeprowadzić jednorazowo, bądź którego poszczególne elementy można wykorzystać jako krótkie ćwiczenia na poszczególnych zajęciach (wtedy uczennice i uczniowie mogą dobrać się np. w pary). Można jednym z zadań „misji” rozpocząć lekcję i kontynuować kolejne zadania na następnych zajęciach. Kilka spotkań i krótkich zadań złoży się na pełne ćwiczenie „Mission impossible?”

- Rozrysuj na dużej kartce, bądź wyświetl z rzutnika listę zadań do wykonania dla całej grupy. To będzie ich misja specjalna. Określ, ile czasu mają na wykonanie swojej misji. Ćwiczenie ma rozwijać umiejętność współpracy między członkiniami i członkami grupy.
- W zależności od wielkości grupy, możesz zlecić wykonanie poszczególnych „misji” całej grupie lub podzielić klasę na podgrupy.
- Przykładowe zadania:
 - Dowiedzcie się, ile krajów liczy Afryka i narysujcie flagi min. 6 z nich.
 - Dowiedzcie się, jakimi językami posługują się mieszkańcy min. 6 krajów afrykańskich.
 - Nauczcie się podstawowych zwrotów grzecznościowych w języku suahili.
 - Nauczcie się podstawowych kroków min. 5 tańców europejskich i stwórzcie układ taneczny, w którym połączycie wszystkie kroki.
 - Wiecie, jak świętuje się Boże Narodzenie w innych krajach? Poszukajcie i przedstawcie kilka nieznanych Wam do tej pory zwyczajów bożonarodzeniowych z innych krajów.
 - Czy wiecie, ile wynalazków zawdzięczamy Arabom? Przygotujcie i przedstawcie listę 10 najważniejszych odkryć ze świata muzułmańskiego.
 - Spróbujcie wspólnie, całą grupą zanucić odę do radości.
 - Wyszukajcie i zaprezentujcie (puszczając np. na telefonie) hymny państwowe Peru, Brazylii i Argentyny.
 - Czy znacie jakieś indyjskie potrawy? Wyszukajcie nazwy kilku dań typowych dla kuchni indyjskiej i przedstawcie przepis na jedno z nich.
 - Wiecie, że w różnych regionach świata kawę i herbatę przygotowuje się na różne sposoby? Dowiedzcie się jak i opowiedzcie o kilku z nich.
 - inne...

Podsumowanie:

Jeśli dowiedzieliście się tak wiele o innych krajach, kulturach i zwyczajach, może przedstawicie swoje wiadomości innym klasom w formie prezentacji, opowiadania, scenek. Dobrym dniem do realizacji tego pomysłu jest Dzień Języków Obcych lub w Międzynarodowy Dzień Migrantów (coroczne święto obchodzone na świecie 18 grudnia, ustanowione przez Zgromadzenie Ogólne ONZ 4 grudnia 2000 roku na wniosek Rady Gospodarczej i Społecznej w celu zapewnienia przestrzegania praw człowieka i podstawowych wolności wszystkich migrantów).

A co, jeśli to nie ja?

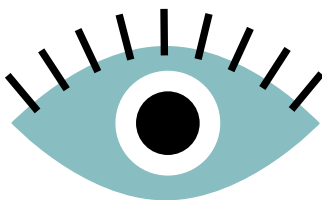
SP
4–8

Cel narzędzia:

Poniższe ćwiczenie przedstawia uczniom mechanizm zwany „Efektem biernego świadka” i bezpieczne strategie reakcji na przemoc rówieśniczą. Poprzez wspieranie idei, że uczniowie są częścią społeczności, w której każdy za każdego odpowiada, nauczyciel(ka) może budować i rozwijać dojrzałość i chęć, których uczniowie potrzebują, by zachowywać się empatycznie.

Przebieg zajęć:

- Zaczynij pytając uczniów: „Czy kiedykolwiek widziałeś(-aś) bądź słyszałeś(-aś) kogoś, kto był nękanym przez rówieśników? Jeśli tak, jak się z tym czułeś(-aś)?”.
- Rozpocznij odpowiadając najpierw samemu na pytania, dzieląc się swoim doświadczeniem. Następnie, poproś uczniów o podzielenie się swoim doświadczeniem, gdy będą gotowi. Wytłumacz uczniom, że każda osoba, która dzieli się swoim doświadczeniem wstaje i obejmuje ramieniem osobę/podaje rękę, która mówiła przed nią. Tym sposobem, uczniowie tworzą ludzki łańcuch historii o byciu świadkiem przemocy rówieśniczej. Gdy każdy uczeń opowie już o swoim doświadczeniu, zachęć klasę, aby zamknęła łańcuch i stworzyła koło.
Zróbcie ludzki łańcuch.
- Potem zadaj następujące pytania i daj uczniom potrzebny czas na odpowiedź:
 - Jak czułeś się gdy byłeś jedyną osobą, która zobaczyła kogoś, gdy był nękanym?
 - Jak czujesz się teraz gdy już wiesz, że wszyscy tutaj widzieli lub słyszeli coś podobnego?
- Podsumuj ćwiczenie przedstawiając uczniom terminy: „świadek”, „bierny świadek”. Podkreśl, że niektórzy świadkowie bądź bierni świadkowie mogą czuć się bezsilni i udzielenie pomocy jest dla nich bardzo trudne. Dodaj, że dzięki wsparciu innych świadków, łatwiej jest przeciwstawić się nękanemu rówieśnikowi i dać mu wsparcie.
- **Przypomnij**, że zawsze mogą liczyć na pomoc dorosłych i powinni o takich sytuacjach rozmawiać z dorosłymi – opiekunami, nauczycielami, rodzicami.

Social Media Power.

Siła mediów społecznościowych.

SP
4–8

Cel narzędzia:

Budowanie relacji z uczniami. Dzielenie się doświadczeniem z zakresu korzystania z nowych mediów i radzenia sobie z sytuacjami trudnymi.

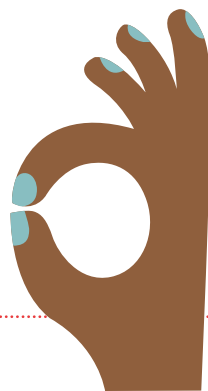
Przebieg zajęć:

- Nie informuj uczniów, że to jest ćwiczenie z zakresu prewencji mowy nienawiści i cyberprzemocy. Powiedz uczniom, że prosisz ich o pomoc, bo interesujesz się tematem agresji w internecie, szczególnie w serwisach popularnych wśród młodzieży. Uczniowie mają mieć poczucie luźnej rozmowy; stawiasz ich w roli doradców.
- Poproś uczniów o podanie najpopularniejszych komunikatorów, mediów społecznościowych, innych form komunikacji w internecie. Wypisz narzędzia na tablicy.
- Zapytaj uczniów, jak oceniają je pod kątem pojawiania się wyzwisk, niemiłych komentarzy, obrażania innych, wrzucania zawstydzających innych zdjęć, etc. Możecie zrobić ranking mediów społecznościowych według prawdopodobieństwa wystąpienia mowy nienawiści. (Pamiętaj, żeby cały czas pozostawać w roli osoby „uczącej się” od uczniów).
- Poproś uczniów o podanie przykładów dla każdej z wypisanych pozycji. Poproś o podanie przykładów, z którymi się osobiście zetknęli. Powiedz, żeby były to przykłady dotyczące kogoś spoza szkoły.

Podsumowanie:

Poproś, aby uczniowie zastanowili się na hasłem jednej z akcji społecznych „Słowa ranią na całe życie”.

UWAGA: W tym ćwiczeniu nie jest ważne jakie media społecznościowe podadzą uczniowie czy jak będzie wyglądać ranking. Ważne jest wywołanie refleksji u uczniów, a formuła ćwiczenia (pozorowane doradztwo nauczycielowi/nauczycielce) pozwala na większą otwartość i szczerłość uczniów.

To My, a to Oni

SP
4–8

szkoła
średnia

Cel narzędzia:

Rozwijanie postawy empatycznej; poszerzanie wiedzy na temat stereotypów; refleksja nad automatycznymi reakcjami.

Przebieg zajęć:

- Przed obejrzeniem filmu rekomendujemy przybliżenie uczniom terminów: tożsamość społeczna, stereotypy, mechanizm My vs. Oni, paradygmat grupy minimalnej.
- Nauczyciel(ka) pokazuje uczniom film pt. „To My, a to Oni”.
- Po obejrzeniu filmu, nauczyciel(ka) moderuje dyskusję, zadając uczniom pytania.
- Propozycje pytań:
 - O czym mówi film?
 - Jak emocje i uczucia wywołał ten film?
 - Kim są „my”/„oni” w tej historii?
 - Dlaczego ktoś stworzył taki film?
 - Jaka jest intencja tego filmu?

Dodatkowa informacja dla nauczyciela/ki:

Film nawiązuje do jednego z najbardziej znanych mechanizmów obecnych przy powstawaniu stereotypów, tj. My vs. Oni. Wiąże się on ściśle z teorią tożsamości społecznej, stworzonej przez H. Tajfela i J. Turnera, która zakłada, że mamy tendencję do dzielenia się na grupy i postrzegania osób, które są w naszej grupie w pozytywnym świetle a tych, którzy należą do innej grupy w negatywnym świetle.

Wynika to z trzech mechanizmów:

1: Kategoryzacja społeczna

Widzimy świat jako zbiór grup społecznych, a ludzi postrzegamy poprzez kategoryzowanie ich w te grupy.

2: Identyfikacja społeczna

Ponieważ widzimy świat jako różne grupy społeczne, automatycznie identyfikujemy się z niektórymi z nich oraz nie identyfikujemy się z innymi.

3: Porównanie społeczne

Porównujemy między sobą różne grupy społeczne.

Badania Henri Tajfela pokazały, że nasza tendencja do postrzegania świata w kategorii

„My vs. Oni” jest bardzo silna. Nie trzeba wspólnych doświadczeń, historii, wartości. Nawet ludzie przypadkowo podzieleni na grupy na podstawie mało istotnych cech, takich jak kolor oczu już po chwili przejawiali zachowania faworyzujące członków swoich grup i dyskryminujące członków drugiej grupy. Ten fenomen nazwano **paradygmatem grupy minimalnej**.

Link do filmu:

<https://www.youtube.com/watch?v=N8GExtF8RYI&frags=pl%2Cwn>

Co ich łączy?

SP
6–8

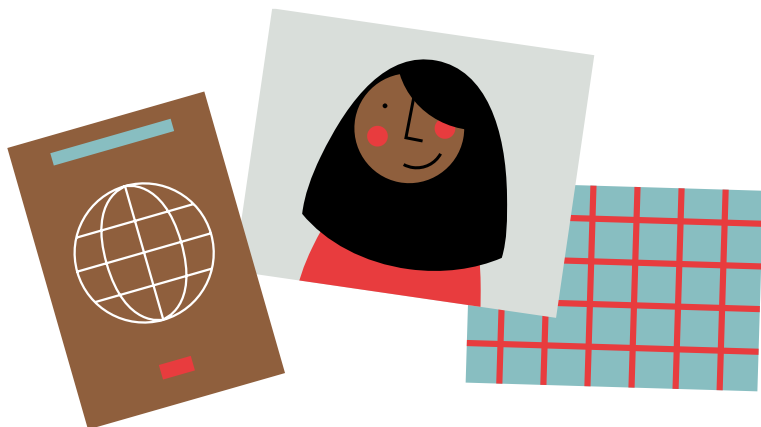
szkoła
średnia

Cel narzędzia:

Zapoznanie młodszej młodzieży ze znanymi postaciami – imigrantami. Budowanie otwartości i akceptacji na osoby z doświadczeniem migracji.

Przebieg zajęć:

- W sali na ścianach napisz nazwiska znanych osób (np. Pierce Brosnan, Gombrowicz, Głowacki, Celine Dion, Malala Yousafzai). Możecie poszukać ich wizerunków w internecie. Poproś uczniów i uczennice, by przyrzegli się zdjęciom i zapytaj, czy znają osoby przedstawione na fotografiach.
- Następnie zapytaj, co ich zdaniem łączy wszystkie te osoby. (Odpowiedź: wszystkie są imigrantami.)
- W kolejnej części porozmawiajcie wspólnie o tym, z jakich powodów ludzie decydują się, by emigrować. Co sprawia, że opuszczają swoje miejsce zamieszkania i wybierają akurat ten kraj docelowy („push factors” – czynniki wypychające z kraju pochodzenia; „pull factors” – czynniki przyciągające do kraju docelowego).

Ja na mapie

SP
6–8

szkoła
średnia

Cel narzędzia:

Budowanie i rozwijanie świadomości poczucia własnej tożsamości i świadomości na temat tożsamości członków rodziny. Refleksja nad doświadczeniami migracji na świecie (czym są spowodowane, na ile jest to uniwersalne doświadczenie).

Przebieg zajęć:

- Na podłodze połóż dużą mapę świata (możesz też użyć włóczki lub sznurka i ułożyć kontury świata lub kontynentu).
- Rozdaj uczniom karteczki „post-it” i markery/długopisy. Poproś uczniów i uczennice, aby każdy z nich stanął w miejscu, w którym obecnie mieszka i zaznaczył to miejsce na mapie. Potem, aby stanął w miejscu, w którym się urodził. Następnie by stanął w miejscu, gdzie mieszkają rodzice, dziadkowie, pradziadkowie itd. Uwaga techniczna: zamiast stawiania na mapie uczniowie mogą przyklejać karteczki).
- Po wykonaniu ćwiczenia porozmawiaj z uczniami i uczennicami o ich doświadczeniach migracyjnych oraz w ich rodzinie: czy wśród ich bliskich są osoby, które mieszkają za granicą? jaki był powód ich wyjazdu? gdzie obecnie mieszkają?
- Jeśli uczniowie nie są w stanie określić powodów zmiany zamieszkania członków rodziny, poproś ich by zapytali o tym po powrocie do domu.

Inny wariant: Uczniowie mogą zapytać rodziny o swoich przodków – skąd przybyli na Dolny Śląsk? Jakie były powody ich migracji (wojna, zsyłki, tzw. repatriacje, wysiedlenia, migracja ekonomiczna po wojnie itd.)?

Wielokulturowa rodzina

SP
6–8

szkoła
średnia

Cel narzędzia:

Pobudzenie refleksji na temat wielokulturowości, związanych z nią pozytywów i zagrożeń.

Przebieg zajęć:

- Uczniowie oglądają wykład TEDx (z PL napisami): Sarah Jones i jej wielokulturowy występ:

https://www.ted.com/talks/sarah_jones_as_a_one_woman_global_village/transcript?language=pl

- Następnie nauczyciel moderuje dyskusję zadając pytania:
 - Co chciała przekazać widzom prelegentka?
 - Jakie emocje przeżyliście podczas oglądania danego wykładu? Jakie wnioski wam się nasunęły?

- Nauczyciel(ka) wspólnie z uczniami szuka definicji wielokulturowości. Później robi krótkie wprowadzenie, co oficjalnie się rozumie przez wielokulturowość. Pomocne materiały:

[https://repozytorium.umk.pl/bitstream/handle/item/1002/A.%20Szahaj,%20Wielokulturowo%C5%9B%C4%87.%20Za%20i%20przeciw%20\(kilka%20uweg\).pdf?sequence=1](https://repozytorium.umk.pl/bitstream/handle/item/1002/A.%20Szahaj,%20Wielokulturowo%C5%9B%C4%87.%20Za%20i%20przeciw%20(kilka%20uweg).pdf?sequence=1)
<https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/wielokulturowosc;3995791.html>

- Uczniowie dzielą się na 3 grupy. Każda z grup dostaje do omówienia jeden z poniższych cytatów. W trakcie dyskusji uczniowie szukają odpowiedzi na następujące pytania:
 - Co autor miał na myśli? Dlaczego tak sądzi?
 - Czy się zgadzają z cytatem? Dlaczego?
 - Argumenty za i przeciw danego twierdzenia.

” XXI wiek będzie wielokulturowy, będzie wiekiem rozbudzonych ambicji. Ludzkość nie przeżyje go, jeżeli nie nauczy się tej podstawowej prawdy: że drugi ma też prawo do życia i ma prawo do tego, by być uznanym.

Ryszard Kapuściński, „Press”, 15 lutego 2006

” Dwie kultury w jednym państwie to konflikt równie pewny, jak dwie rodziny w jednym mieszkaniu.
prof. Bogusław Wolniewicz, *O Polsce i życiu*, wyd. Antyk, Komorów 2011, s. 125.

” Korzenie naszych narodów, korzenie Europy zostały skonsolidowane w trakcie jej historii, ucząc się włączania w nieustannie nowych syntezach najróżniejszych kultur, niemających między sobą wyraźnego powiązania. Tożsamość europejska jest (i zawsze była) tożsamością dynamiczną i wielokulturową.

Franciszek (papież), fragment przemówienia wygłoszonego podczas odbierania nagrody Karola Wielkiego

- Nauczyciel moderuje dyskusję na forum.

Podsumowanie:

Każda z grup prezentuje swoje wyniki pracy, odpowiada na pytania innych grup. Plansze z cytatami, pytaniami i odpowiedziami możesz wyeksponować w klasie.

UWAGA: W zależności od liczebności klasy/zespołu, możesz dobrać inne cytaty i stworzyć kolejne grupy 4–5 osobowe.

Drzewo dyskryminacji

SP
6–8

szkoła
średnia

Cel narzędzia:

Refleksja nad przyczynami i skutkami dyskryminacji. Analiza „błędnego koła dyskryminacji”. Analiza mechanizmów dyskryminacji.

Przebieg zajęć:

● Część 1 (praca w dużej grupie)

Narysuj na tablicy lub na dużym arkuszu drzewo, a na jego pniu napisz słowo „antysemityzm”. Zaproponuj uczniom burzę mózgów dotyczącą przyczyn i skutków tego zjawiska. Uczniowie powinni sprecyzować, czy podawana przez nich propozycja jest przyczyną czy skutkiem antysemityzmu. Zapisz propozycje uczestników na rysunku – przyczyny jako korzenie, a skutki jako gałęzie. Po zakończonej burzy mózgów odwróć kartkę z rysunkiem drzewa o 180 stopni. Uczestnicy mogą się teraz przekonać, że działa to także w odwrotną stronę: skutki dyskryminacji stają się często przyczyną nowych przejawów dyskryminacji. Oznacza to, że dyskryminacja stanowi swego rodzaju błędne koło, które bardzo trudno jest przerwać

● Część 2 (praca w grupach)

Podziel uczestników na 4 mniejsze grupy (5–10 osobowe). Zadaniem każdej grupy jest przygotowanie „drzewa dyskryminacji” dla jednego z 4 typów dyskryminacji: romofobii, homofobii, seksizmu. Grupy mają 15 min na przygotowanie „drzewa dyskryminacji” oraz narysowanie go na dużym arkuszu papieru.

● Część 3 (prezentacje)

Wszystkie grupy prezentują opracowane przez siebie „drzewa dyskryminacji”. Po każdej prezentacji następuje dyskusja. Nauczyciel(ka) wskazuje stereotypowe przekonania (są usuwane z „drzewa”) i przekazuje uczniom dodatkowe informacje na temat dyskryminacji.

Definicje dla uczniów:

- **romofobia** – niechęć, wrogie nastawienie i dyskryminacja Romów i Romek, fałszywe przekonania na temat tej grupy (np. ciemniejszy kolor skóry jako efekt braku higieny), dyskryminacja zakorzeniona w języku (np. „ocyganieć kogoś”).
- **homofobia** – niechęć, nieuzasadniony lęk, wrogie nastawienie i dyskryminacja wobec osób o orientacji homoseksualnej lub osób zidentyfikowanych lub postrzeganych jako lesbijki, geje, osoby biseksualne lub transpłciowe (LGBT); orientacja psychoseksualna – sposób w jaki dana osoba określa swoją tożsamość ze względu na płeć osób, z którymi nawiązuje relację romantyczną i z którymi nawiązuje relacje intymne. Przykładowe fałszywe przekonania: orientacja homoseksualna jest chorobą.
- **seksizm** – niechęć, uprzedzenia i dyskryminacja ze względu na płeć; przekonanie o biologicznej, intelektualnej i/lub moralnej (naturalnej lub ustanowionej) wyższości jednej płci nad drugą; wynikająca z tego hierarchia uzasadniająca nierówne traktowanie osób różnych płci. W społeczeństwach patriarchalnych odnosi się przede wszystkim do uznawania mężczyzn i tego, co męskie za lepsze, bardziej cenne, wartościowe od kobiet i tego, co kobiece. Przykładowe fałszywe przekonanie: kobiety są mniej inteligentne. Dyskryminacja zakorzeniona w języku: „męstwo”, „babskie gadanie” itp.

Wszyscy jesteśmy kuzynami

SP
6–8

szkoła
średnia

Cel narzędzia:

Przełamanie mechanizmu „My vs. Oni”, refleksja nad teorią tożsamości społecznej wg Henri Tajfela i Johna Turnerai i związanymi z tym trzema mechanizmami:

- 1) Kategoryzacji społecznej (widzimy świat jako zbiór grup społecznych, a ludzi postrzegamy poprzez kategoryzowanie ich w te grupy),
- 2) Identyfikacji społecznej (ponieważ widzimy świat jako różne grupy społeczne, automatycznie identyfikujemy się z niektórymi z nich),
- 3) Porównanie społeczne (porównujemy między sobą różne grupy społeczne).

Przebieg zajęć:

- Nauczyciel(ka) pokazuje uczniom film pt. „Wszyscy jesteśmy kuzynami”.
- Po obejrzeniu, uczniowie zastanawiają się w parach nad odpowiedziami na następujące pytania:
 - O czym mówi film?
 - Jakie emocje wywołał?
 - Kim są „inni”/„oni” w tej historii?
 - Kim jesteśmy „my”?
 - Co to jest stereotyp? Co to są uprzedzenia? Czym jest dyskryminacja?
 - Na czym polegają różnice między tymi pojęciami?
 - Dlaczego ktoś stworzył taki film?
 - Jaka jest intencja tego filmu?
 - W jaki sposób można walczyć ze stereotypami i uprzedzeniami, które mamy?
- Po kilku minutach dzielenia się w parach swoimi odczuciami, pomysłami i interpretacjami, uczniowie siadają w kręgu i na forum dyskutują na podstawie zadanych pytań. Dyskusję moderuje nauczyciel(ka).

Podsumowanie:

Zastanów się, czy znajomość swoich korzeni, historii rodziny ma/może mieć wpływ na Twoje poglądy, postawy?

Link do filmu:

<https://www.cda.pl/video/735477db>

Wiersz Martina Niemöllera

SP
7–8

szkoła
średnia

Cel narzędzia:

Refleksja nad znaczeniem bycia aktywnym świadkiem, dawania wsparcia innym i niepozostawania obojętnym w obliczu dyskryminacji i wykluczania.

Przebieg zajęć:

- Uczniowie dzielą się na 4–5 osobowe zespoły.
- Nauczyciel(ka) rozdaje/przedstawia uczniom wiersz napisany przez Martina Niemöllera (1892–1984) – niemieckiego pastora, działacza antyhitlerowskiego.
- Uczniowie zapoznają się z jego treścią i dyskutują w grupach nad przesłaniem wiersza, ustalając wspólnie odpowiedzi na pytania (nauczyciel(ka) zadaje pytania wcześniej lub przygotowuje zestaw dla każdej grupy):
 - Jaką myśl stara się przekazać autor wiersza?
 - Czy ta myśl ma jakieś znaczenie w Waszym codziennym życiu?
- Grupy dzielą się na forum swoimi spostrzeżeniami, a nauczyciel(ka) moderuje dyskusję i przekłada wnioski uczniów na grunt szkolny:
 - Jakie znaczenie ma postawa każdego z Was w sytuacjach koleżeńskich?
 - Czy zdarza Wam się być świadkiem sytuacji, w której moglibyście się za kims wstawić/dać wsparcie, a tego nie robicie? Dlaczego tak jest?
 - Co możecie zrobić, aby było inaczej?

Wiersz:

*Najpierw przyszli po komunistów,
ale się nie odezwałem,
bo nie byłem komunistą.*

*Potem przyszli po socjaldemokratów
i nie odezwałem się,
bo nie byłem socjaldemokratą.*

*Potem przyszli po związkowców,
i znów nie protestowałem,
bo nie należałem do związków zawodowych.*

*Potem przyszła kolej na Żydów,
i znowu nie protestowałem,
bo nie byłem Żydem.*

*Wreszcie przyszli po mnie,
i nie było już nikogo, kto wstawiłby się za mną.*

[Tłumacz nieznanymi; z archiwum Teatru Żydowskiego w Warszawie]

Uwagi: Istnieją kontrowersje dotyczące wymienionych grup i kolejności, w jakiej pojawiają się w tekście. Oprócz Żydów, komunistów, socjaldemokratów i związkowców pojawiają się nieuleczalnie chorzy, Świadkowie Jehowy, mieszkańcy okupowanych krajów, katolicy, szkoły, prasa i Kościół. Wynika to stąd, że Niemöller od 1946 roku wpłatał powyższy tekst do swoich przemówień i często go modyfikował.

Wskazówka: Zachęcamy także do modyfikacji wiersza, tak, aby młodzieży łatwiej było się utożsamiać z jego treścią. Można samej młodzieży zaproponować modyfikację wiersza (fragmentów dotyczących ofiar).

Chimamanda Ngozi Adichie: The Danger of a Single Story (Niebezpieczeństwo jednej historii)

SP
7–8

szkoła
średnia

Cel narzędzia:

Zapoznanie uczniów z jednym z mechanizmów powstawania stereotypów.

Przebieg zajęć:

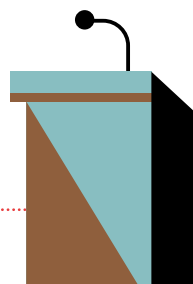
” *Jedna opowieść rodzi stereotypy. A problem z pojedynczymi opowieściami nie polega na tym, że są nieprawdziwe, ale na tym, że są niekompletne. Sprawiają, że jedna historia staje się jedyną.*

- Nauczyciel(ka) pokazuje uczniom film pt. „The Danger of a Single Story” / „Niebezpieczeństwo jednej historii” (należy włączyć polskie napisy).
- Po obejrzeniu, uczniowie zastanawiają się w grupach 4–5 osobowych nad odpowiedziami na następujące pytania:
 - O czym mówi film?
 - Dlaczego Chimamanda Adichie wygłosiła taką mowę?
 - Jaka jest intencja tego filmu?
 - Na jakie stereotypy mówczyni zwraca uwagę?
 - Jak powstają stereotypy?
 - W jaki sposób można walczyć ze stereotypami i uprzedzeniami, które mamy?
- Po kilku minutach dzielenia się w grupach swoimi odczuciami, pomysłami i interpretacjami, uczniowie siadają w kręgu i na forum dyskutują na podstawie zadanych pytań. Dyskusję moderuje nauczyciel(ka). W dyskusję warto wpleść informację, że stereotypy często oparte są na niepełnej wiedzy oraz fałszywych przekonaniach o świecie, utrwalone są przez tradycję i trudno podlegają zmianom, a w szczególności odrzuceniu. Nauczyciel(ka) prosi uczniów i uczennice, aby zastanowili się, jakie znają stereotypy dotycząc Polaków. Jak powstały?

Link do wykładu:

https://www.ted.com/talks/chimamanda_adichie_the_danger_of_a_single_story

Look Beyond Borders

4-minutowy eksperyment

SP
6-8

szkoła
średnia

Cel narzędzia:

Poznanie mechanizmu ocen migawkowych. Kształtowanie empatii i zrozumienia dla sytuacji uchodźców. Poszerzenie świadomości i wiedzy na temat sytuacji uchodźców. Pobudzenie do refleksji: Co mogę zrobić w związku z przyjazdem uchodźców do Polski?

Opis filmu:

Mówiąc o problemie uchodźców, używa się odhumanizowanego języka, który ludzką tragedię sprowadza do liczb i statystyki. A przecież cierpią konkretni ludzie, którzy – tak jak my – mają rodziny, bliskich, przyjaciół; swoje historie, marzenia, cele...

Dopiero kiedy siadasz naprzeciwko konkretnej osoby i spoglądasz jej w oczy, to przestajesz widzieć w niej anonimowego uchodźcę, jednego z migrantów, a zauważasz w nim człowieka, takiego, jakim sam jesteś – kochającego, cierpiącego, marzącego... 20 lat temu, psycholog Arthur Aron odkrył, że 4 minuty patrzenia sobie w oczy potrafi zbliżyć do siebie ludzi. Wykorzystując to odkrycie, postanowiliśmy przeprowadzić prosty eksperyment, podczas którego uchodźcy oraz Europejczycy usiedli naprzeciw siebie i spojrzeli sobie w oczy. Najważniejsze bowiem jest danie sobie czasu, żeby się lepiej zrozumieć i poznać. Eksperyment przeprowadziliśmy w Berlinie, mieście które (po pierwsze) jest symbolem przewyciężenia podziałów, a (po drugie) wydaje się być centrum współczesnej Europy. Zależało nam na tym, by powstały na bazie eksperymentu film był jak najbardziej symboliczny w swoim wyrazie – i dotyczył podziałów między ludźmi w ogóle. Uczestnikami eksperymentu byli zwykli ludzie. Sytuacje nie były reżyserowane, zależało nam na naturalnych, spontanicznych reakcjach. Siedzące naprzeciwko siebie osoby nie znalazły się wcześniej i podczas eksperymentu zobaczyły się po raz pierwszy. Co istotne, uchodźcy pochodzili głównie z Syrii i nie mieszkali w Europie dłużej niż rok.

Źródło: Amnesty International Poland

Przebieg zajęć:

- Nauczyciel(ka) pokazuje uczniom film pt. „Look Beyond Borders – 4 minutes experiment” (należy włączyć polskie napisy).
- Po obejrzeniu, uczniowie zastanawiają się w grupach 4-5 osobowych nad odpowiedziami na następujące pytania:
 - Podobał Wam się eksperyment?
 - Chcielibyście w nim uczestniczyć?
 - Jakie emocje/uczucia w Was wywołał?
 - Dlaczego cztery minuty patrzenia sobie w oczy zmienia perspektywę?
 - W jaki sposób można walczyć ze stereotypami i uprzedzeniami, które mamy?
 - Na czym polega dialog? Czego potrzeba, aby mogło dojść do dialogu?
- Po kilku minutach dzielenia się w grupach swoimi odczuciami, pomysłami i interpretacjami, uczniowie siadają w kręgu i na forum dyskutują na podstawie zadanych pytań.
- Dyskusję moderuje nauczyciel(ka).

Link do filmu:

<https://www.youtube.com/watch?v=f7XhrXUoD6U&frags=pl%2Cwn>

Stop hejtowi

SP
7-8

szkoła
średnia

Cel narzędzia:

Refleksja nad zachowaniami przemocowymi prezentowanymi w sieci i nad ich wpływem na samopoczucie osób doświadczających agresji.

Przebieg zajęć:

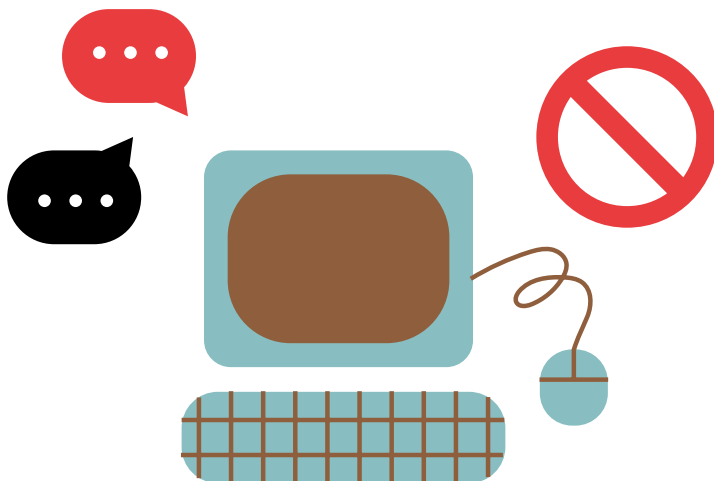
Uczniowie oglądają kampanię społeczną „Trwa sezon hejterów. Żyj Rzeško. #iloveyouhater”, a następnie zastanawiają się w parach nad odpowiedziami na następujące pytania:

- O czym mówi film?
 - Jakie uczucia/emocje wywołał?
 - Dlaczego marka Sprite stworzyła taki film?
 - Czy reklama poruszająca ważne problemy społeczne jest lepiej odbierana niż inne?
 - Jaka jest intencja tego filmu?
 - Jak oceniasz ten sposób radzenia sobie z hejtem?
 - Czy znasz skuteczne sposoby, którymi możesz się podzielić?
-

Link do filmu:

<https://www.youtube.com/watch?v=RdJ-5XO8p5E>

Świadectwa uchodźców

SP
7-8

szkoła
średnia

Cel narzędzia:

Kształtowanie empatii i zrozumienia dla sytuacji uchodźców. Poszerzenie świadomości i wiedzy na temat sytuacji uchodźców. Pobudzenie do refleksji: Co mogę zrobić w związku z przyjazdem uchodźców do Polski?

Przebieg zajęć:

- Nauczyciel(ka) pokazuje uczniom film pt. „Świadectwa uchodźców” (film nakręcono podczas Międzynarodowego Obozu Aktywistów i Aktywistek w Sofii w Bułgarii w ramach kampanii SOS Europa Amnesty International). Po obejrzeniu, uczniowie zastanawiają się w grupach 4-5 osobowych nad odpowiedziami na następujące pytania:
 - O czym mówi film?
 - Jakie emocje/uczucia wywołał?
 - Dlaczego osoby przedstawione w filmie musiały opuścić swoje kraje?
 - Dlaczego ktoś stworzył taki film?
 - Dlaczego bohaterowie filmu zgodzili się wziąć w nim udział i publicznie opowiedzieć o swoich przeżyciach?
 - Czego się dowiadujemy dzięki temu filmowi?
- Nauczyciel(ka) z uczniami porównuje opowieści uchodźców do wydarzeń związanych z historią okresu II wojny światowej – ucieczki przed zbliżającym się frontem, wysiedlenia, wywózki, zsyłki. Co zabierali ze sobą? Nauczyciel(ka) z uczniami podaje przykłady z literatury, wspomnienia. Czy uczniowie znają takie opowieści rodzinne.

Link do filmu:

<https://www.youtube.com/watch?v=tZchpmww-D0>

A Tapestry of Multicultural Diversity (Gobelin wielokulturowej różnorodności)

szkoła
średnia

Cel narzędzia:

Kształtowanie postawy otwartości i akceptacji różnorodności kulturowej i religijnej.
Pobudzenie refleksji nad zaletami wielokulturowego społeczeństwa.

Przebieg zajęć:

- Nowy Jork, który ma długą historię imigracji, jest jednocześnie miastem o najbardziej zróżnicowanym kulturowo społeczeństwie, którego reprezentanci przynależą do różnych grup religijnych.
- Nauczyciel(ka) wyświetla uczniom esej zdjęciowy i moderuje dyskusję. Proponowane pytania:
 - Czy różnorodność ma znaczenie? Co stracilibyśmy, gdyby nie było różnorodności?
 - W jaki sposób można okazywać szacunek ludziom różniących się od nas pod kątem kulturowym, religijnym, etc.?
 - Czego możemy się nauczyć obserwując inne sposoby świętowania/inne zwyczaje?
 - Czego uczy nas różnorodność o naszej tożsamości kulturowej?
 - Jak ważna jest dla Ciebie tożsamość? Z czym się najbardziej utożsamiasz? Ze swoją rodziną, grupą etniczną, zespołem, szkołą, krajem, światem?
 - Wierzenia religijne, etniczność, miejsce, w którym żyjemy, historia, pleć, język. Czy różnorodność kulturowa i wiara sprawia, że jesteśmy mocniejsi? słabsi?
 - Gdybyś miał inaczej nazwać ten esej zdjęciowy, jaki tytuł byś mu nadał(a)?

Podsumowanie:

Nauczyciel(ka) prosi uczniów, aby przypomnieli sobie opisy z literatury, filmy, zajęcia z historii dotyczące wielonarodowościowej Rzeczypospolitej Obojga Narodów i czasów późniejszych. Czy dałoby się utkać taki wielonarodowościowy gobelin z wątków polskiej historii?

Link do eseju zdjęciowego wraz z opisem zdjęć:

<https://www.globalonenessproject.org/library/photoessays/belief#sm=pe.gallery&photo=1>
<https://www.pbslearningmedia.org/resource/3bdabbe0-8050-42f6-b4fc-ccc3eb7f751e/a-tapestry-of-multicultural-diversity-lesson-plan-resource-global-oneness-project/>

Amar

SP
4–8

szkoła
średnia

Cel narzędzia:

Przełamanie mechanizmu „My vs. Oni”, rozwijanie postawy empatycznej.

Przebieg zajęć:

- Dzieci na całym świecie mają na co dzień podobne potrzeby, nadzieje, uczucia bez względu na różnice kulturowe, religijne, miejsce zamieszkania. Nauczyciel(ka) proponuje uczniom obejrzenie krótkometrażowego filmu, pokazującego codzienne życie z perspektywy nastolatka z Indii – „Dzień z życia: Amar”. Przed rozpoczęciem filmu prosi uczniów, aby przygotowali kartki, na których będą mogli krótko notować zajęcia, aktywności i obowiązki głównego bohatera – Amara.
- Obszary do notowania: czas trwania każdej z aktywności (informacje te pojawiają się w filmie)
 - Które zadania zajmują mu najwięcej czasu?
 - Ile jego aktywności polega na odpoczywaniu bądź zabawie?
 - Ile czasu spędza z rodziną/w szkole/pracując?
- Dyskusja po filmie. Nauczyciel(ka) moderuje dyskusję, proponowane pytania:
 - O czym opowiada film?
 - Co Was zaskoczyło/zdziwiło?
 - Porównaj swój typowy dzień z dniem Amara. Jakie widzisz różnice i podobieństwa? (starsi uczniowie porównują swój dzień z czasów, gdy byli w wieku Amara)
 - Jakie cechy, postawy i zachowania są najbardziej widoczne w filmie?
 - Jak uważasz, jaką rolę pełnią osoby dorosłe we wspieraniu i motywowaniu go podczas jego codziennych obowiązków?
 - Jak uważasz, czy obserwowanie i odkrywanie tego, jak ludzie żyją na świecie, ma sens? Dlaczego tak? Dlaczego nie?

Link do filmu:

<https://www.globalonenessproject.org/library/films/amar>

„We Became Fragments” – Jesteśmy fragmentami

szkoła
średnia

Cel narzędzia:

Kształtowanie empatii i zrozumienia dla sytuacji uchodźców. Poszerzenie świadomości i wiedzy na temat sytuacji uchodźców. Pobudzenie do refleksji: Co mogę zrobić w związku z przyjazdem uchodźców do Polski?

Przebieg zajęć:

- „We Became Fragments” jest krótkometrażowym filmem dokumentalnym o syryjskim nastolatku Ibraheem Sarhan, który z powodu wojny był zmuszony opuścić kraj i zamieszkać w Winnipeg, w Kanadzie. Po utracie matki i czwórki rodzeństwa podczas bombardowania (w którym on sam został poważnie zraniony), Ibraheem i jego ojciec starają się odnaleźć w nowej rzeczywistości. Film ukazuje pierwszy tydzień szkoły średniej Ibraheema w Winnipeg. Jest to historia o utracie, woli przetrwania i tożsamości człowieka, który stara się odnaleźć i zaadaptować w nowym kraju.
- Nauczyciel(ka) pokazuje uczniom film, a po jego zakończeniu moderuje dyskusję pytaniami:
 - O czym opowiada film?
 - Jak byś się czuł(a), gdybyś był bohaterem filmu?
 - Jak myślisz, jak Ibraheem może się czuć? Skąd wiesz?
 - Czy przypominasz sobie czas, gdy mogłeś(-aś) czuć się podobnie/tak samo?
 - Czy jesteś w stanie utożsamić się z bohaterem w jakimś obszarze? Jeśli tak, w jakim?

Podsumowanie:

Do naszych szkół przybywa coraz więcej uczniów cudzoziemskich. Polscy uczniowie często wyjeżdżają na naukę za granicę i także doświadczają trudności adaptacyjnych. Pomyśl, jak możesz pomóc nowym kolegom/koleżankom przybywającym do szkoły? Jak wspólnie z innymi uczniami możesz wspierać obcojęzycznych uczniów i uczennice? Może zaproponujecie wraz z samorządem uczniowskim ciekawe rozwiązania, które staną się tradycją szkoły?

Link do filmu:

<https://www.globalonenessproject.org/library/films/we-became-fragments>

Siła statystyki, siła mediów

szkoła
średnia

Cel narzędzia:

Refleksja nad sposobem interpretacji informacji i znaczenia przynależności do danej grupy z perspektywy oceny innej grupy. Rozwijanie krytycznego myślenia.

Przebieg zajęć:

- Nauczyciel(ka) wprowadza uczniów w zadanie słowami: „Wyobraź sobie, że jesteś szczerze zatroskanym angielskim patriotą. Usłyszałeś w mediach o fali przestępczości, zabójstw, kradzieży, śmiertelnych wypadków i zgwałceń spowodowanej przez imigrantów. Spojrzałeś na następujące dane w gazecie Daily Mail [22.02.2015, za: <http://dailym.ai/1Fdvq8V>.]”:

Liczba obcokrajowców skazanych w ciągu sześciu miesięcy na przełomie 2013/2014 roku za:

Przestępstwa polegające na przemocy	Włamania
Polacy – 156 osób	Rumuni – 67 osób
Irlandczycy – 65 osób	Polacy – 53 osoby
Litwini – 59 osób	Irlandczycy – 43 osoby

- Poproś uczniów, aby zastanowili się, jak rozwiązać „problem polski”. Zapytaj, czy należy na wszelki wypadek zamknąć przed Polakami i innymi imigrantami granice.
- Podziel uczniów na grupy i poproś, aby napisali komentarz na wymyślonym blogu, jak rozwiązać problem.
- Poproś o odczytanie komentarzy.
- Teraz [również za Daily Mail [18.02.2012 za: <http://dailym.ai/2FbVJHr>] pokaż uczniom następującą statystykę:

Państwa, z których pochodzi najwięcej oskarżonych o przestępstwa dokonane na terenie Londynu. Dane z 2012 roku:

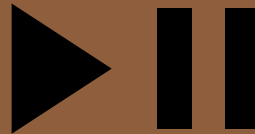
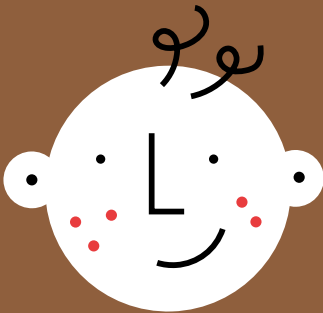
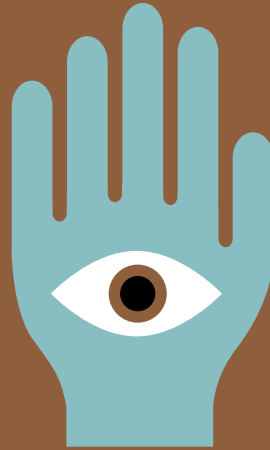
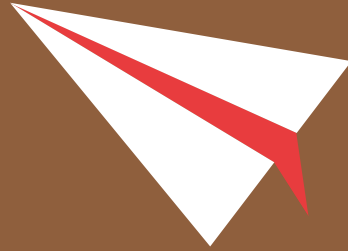
Polska	4742 osoby
Rumunia	3952 osoby
Litwa	2561 osób
Irlandia	2503 osoby
Jamajka	2323 osoby

- Zapytaj: Czy teraz angielski patriota mógłby inaczej zinterpretować poprzednie dane? Dlaczego?
- W jaki sposób media wykorzystują statystyki, żeby wpływać na ludzi? Czy uczniowie potrafili podać przykłady z własnego życia?
- Zastanówcie się, czy nacjonaliści z różnych państw używają podobnych czy odmiennych argumentów? Czy to oznacza, że nacjonaliści różnych państw żyją ze sobą w zgodzie?

B.

**Ćwiczenia / metody / narzędzia
rozwijające empatię i poczucie
przynależności, wspólnoty,
sprzyjające budowaniu relacji
w społeczności szkolnej.**

Następujący blok ćwiczeń jest pakietem propozycji prewencyjnych działań, które wspomagają zapobieganie przemocy rówieśniczej i wspierają budowanie relacji między uczniami.

Dzielenie się życzliwością

przed-
szkole

SP
1-8

szkoła
średnia

Cel narzędzia:

Budowanie i zacieśnianie relacji w klasie/w grupie. Integracja. Wspieranie pozytywnych zachowań i postaw empatycznych.

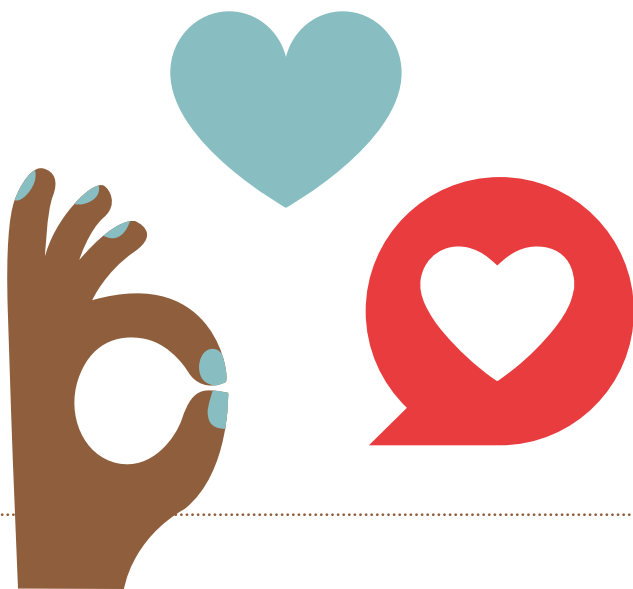
Opis narzędzia:

Psycholog University of Pennsylvania, Martin E. P. Seligman badając wpływ pisania i doręczania raz w miesiącu życzliwych karteczek z podziękowaniami, odkrył, że osoby piszące ów liściki doświadczyły większego poczucia szczęścia.

- Nauczyciel daje uczniom instrukcję, jak w sposób anonimowy napisać notatkę rówieśnikowi, który zmaga się z czymś trudnym/jest przygnębiony.
 - Uczeń umieszcza liścik dziękczynny bądź doceniający działanie/cechę/zachowanie rówieśnika w jego rzeczach.
-

»»→ Wskazówka:

Ważne jest modelowanie zadania ze strony nauczyciela(-ki). W celu zachęcenia do takiego zachowania, nauczyciel(ka) jako pierwszy może napisać krótkie liściki z życzliwą wiadomością i podarować je niezauważalnie uczniom.

Docenienie, przeprosiny, AHA!

SP
6-8

szkoła
średnia

Cel narzędzia:

Narzędzie podsumowujące zajęcia/dzień w szkole/warsztaty, mające na celu poprawę atmosfery w klasie, budowanie wspólnoty i stworzenie przestrzeni na krótką refleksję. Rekomendowane do stosowania codziennie na zakończenie dnia w szkole/lekcji.

Opis narzędzia:

- Uczniowie wraz z nauczycielem(-ką) stają w dużym kręgu.
- Zadaniem każdej osoby w kręgu (także nauczycielki(a)) jest chwila refleksji po zajęciach/całym dniu i znalezienie w sobie myśli, z którą się identyfikujemy. Poświęcamy na to minutę w ciszy. Może to być:
 - Docenienie;
 - Przeprosiny;
 - „Aha!” - moment zrozumienia czegoś/zdania sobie z czegoś sprawy/moment oświecenia.
- Nauczyciel(ka) rozpoczyna jako pierwszy (w celu przełamania lodu, a także dbania o relację z uczniami). Osoby, którym podoba się/zgadza się z tym, co powiedziała osoba, pstrykają palcami.

Przywitanie w klasie – TUMS at the door

przed-
szkole

SP
1–3

Cel narzędzia:

Budowanie relacji z uczniem. Pokazanie, że znamy każdego z nich i każdego cenimy.

Opis narzędzia:

Powitanie każdego z uczniów indywidualnie w drzwiach do klasy w sposób osobisty, szybki i efektywny.

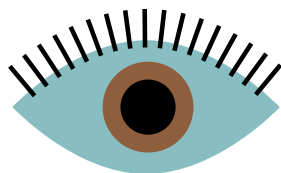
- **T – touch** – przywitanie w sposób, który jest bezpieczny i odpowiedni dla każdego z uczniów.* Sposób przywitania ustala się indywidualnie z uczniem. Proponowane metody to: przybicie piątki, uścisk dłoni, przytulenie, przybicie żółwika.**
 - **U – use their name** – wymawianie imienia ucznia przy przywitaniu, dla podkreślenia indywidualności każdego z nich i braku poczucia anonimowości.
 - **M – make eye contact** – nawiązanie kontaktu wzrokowego.
 - **S – smile** – uśmiech, dla pozytywnego startu.
-

»»→ Wskazówka:

Atrakcyjna alternatywa tej aktywności to zamiana osoby witającej z nauczyciela(-lki) na ucznia. W tej sytuacji dbamy o budowanie i zacieśnianie relacji między uczniami.

* Dla zachowania podmiotowości uczniów, warto ustalić/wybrać z nimi sposoby przywitania, tak by było atrakcyjne dla nich i nie naruszało ich przestrzeni osobistej (która jest różna dla różnych osób).

** Każdy z nauczycieli w zależności od wieku dzieci, jak i własnych preferencji, może wybrać sposób przywitania się.

Co mamy wspólnego? „Karuzela”

SP
1–8

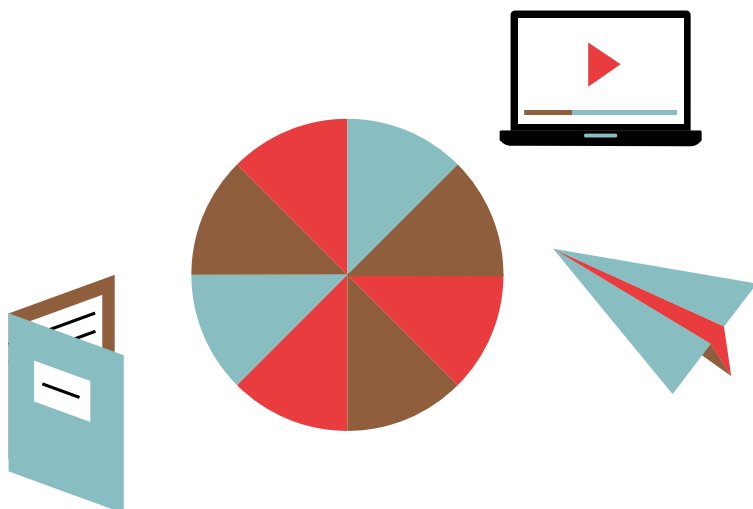
szkoła
średnia

Cel narzędzia:

Integracja. Zacieśnienie relacji. Znalezienie punktów wspólnych między uczniami.

Opis narzędzia:

- Nauczyciel(ka) przedstawia uczniom grę „Co mamy wspólnego? Karuzela”, w której będą uczestniczyć.
- By zagrać, uczniowie są proszeni by usiąść w dwóch okręgach – jednym wewnętrznym, jednym zewnętrznym, twarzą do siebie.
- Nauczyciel(ka) podaje temat, a uczniowie siedzący naprzeciw siebie zaczynają rozmowę aż znajdą coś, co mają wspólnego.
- Gdy się to stanie, podnoszą ręce. Gdy wszystkie pary podniosą ręce, uczniowie z jednego z kręgów przesuwają się we wskazaną przez nauczyciela(-kę) stronę.
- Ważne jest, aby nauczyciel(ka) po każdym temacie wskazywał zmianę miejsc (np. wewnętrzny rząd dwa krzesła w lewo, zewnętrzny rząd jedno krzesło w prawo). Istotnym jest, aby uczniowie rozmawiali w różnych parach i z jak największą możliwą liczbą osób.
- Tematem dyskusji może być np. rozrywka/hobby, jedzenie, rodzina, wakacje, muzyka, film, szkoła, ulubione miejsce, sport, książki, aplikacje, gry itd.

Róża i cierń

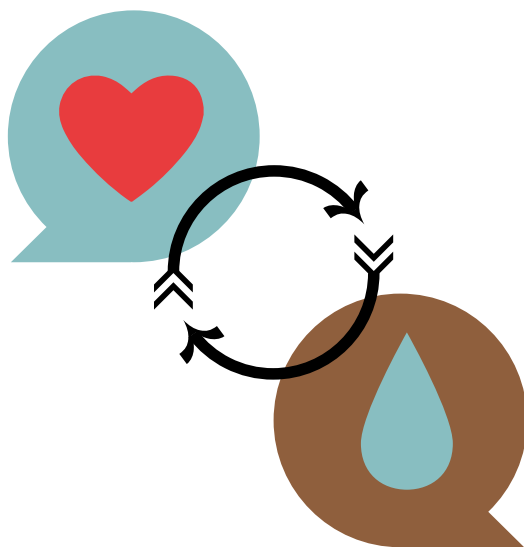
SP
4–6

Cel narzędzia:

Uczniowie uczą się, że głos każdego z nich wiele znaczy, a każdy z nich dostaje szansę, by się podzielić emocjami. Uczniowie rozwijają aktywne słuchanie, zabieranie głosu, czekanie na swoją kolej, szanowanie zasad i norm grupowych. Rozbudzenie świadomości na temat emocji rówieśników. Rozwijanie postaw empatycznych.

Opis narzędzia:

- Szybka strategia służąca budowaniu społeczności i rozwijaniu znaczenia głosu każdego z uczniów. Rozpoczynając zajęcia uczniowie dzielą się „różami” – czymś pozytywnym na co się cieszą, co ma się wydarzyć tego dnia. (Podczas tej aktywności uczniowie wybierają poziom wrażliwości przekazywanej informacji: różą może być coś osobistego, ale też bardzo zwyczajnego, na przykład „Jest dziś ładna pogoda“.)
- Następnie uczniowie mówią o „cierniach” danego dnia – czego się obawiają, co ich smuci. Przykładowo: „Mój pies jest chory i martwię się o niego“.
- W aktywności uczestniczy także nauczyciel(ka).

Tablica życzliwości

SP
1-6

Cel narzędzia:

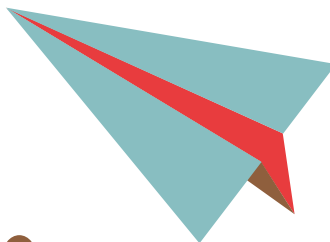
Budowanie pozytywnych relacji w klasie. Integracja klasy.

Opis narzędzia:

- Nauczyciel(ka), wraz z uczniami tworzy osobną przestrzeń w sali (może to być np. tablica korkowa), na której będą umieszczane karteczki (np. w kształcie serc), z przygotowanym schematem: miejsce na adresata i treść.
 - Gdy uczniowie zauważą rówieśnika wykonującego dobry uczynek, robiącego komuś przysługę, bądź po prostu w sytuacji, gdy jest życzliwy, zamieszczają kartkę na tablicy życzliwości.
 - Notatki na tablicy przybywają wraz z kolejnymi aktami życzliwości. Tym samym mamy pretekst do dyskusji na temat zachowań życzliwych oraz wzmacniamy te zachowania.
-

»→ Wskazówka:

Ważne jest modelowanie ze strony nauczyciela/-lki. W celu zachęcenia do takiego zachowania, nauczyciel(ka) jako pierwszy może napisać krótkie liściki o życzliwym zachowaniu danych uczniów.

Tajemniczy kumpel

SP
4-6

Cel narzędzia:

Wzmocnienie relacji między uczniami w ciągu całego roku szkolnego poprzez łączenie ich za każdym razem w inne pary.

Opis narzędzia:

- Dzięki tej metodzie, uczniowie mają okazję lepiej się poznać i być dla siebie „dobrym tajemniczym kumplem”. Bycie tajemniczym kumplem może oznaczać także konkretne zachowanie, np. w najbliższym tygodniu dzieci są życzliwe/pomocne/miłe/serdeczne dla wylosowanej osoby.
- Zaproś dzieci do eksperymentu, którego wyniki poznają po tygodniu.
- Poproś każdego ucznia o zapisanie na karteczce swojego imienia i nazwiska. Złożone karteczki zostaną wrzucone do pudełka. Każdy wyciąga jedną karteczkę, nie ujawniając, kogo wylosował. Przez najbliższy tydzień będzie „tajemniczym kumplem” tej osoby.
- Porozmawiajcie na forum, co to znaczy „być kumplem”? Jak zachowuje się kumpel/kumpelka?
- Na koniec pierwszego tygodnia nauczyciel(ka) zbiera wrażenia uczniów. Dzieci starają się zgadnąć, kto był ich tajemniczym kumplem. Dzielą się swoimi odczuciami z bycia kumplem. Czy to był miły tydzień? W następnym tygodniu dzieci losują kolejną osobę.

